

**Verhaal betreffende het illegaal terughalen van Nederl.
studenten uit Duitschland gedurende de besetting.**

Begin Mei 1943. Oproep aan de studenten om zich te melden voor arbeidsinzet in Duitschland, daarbij de noodige strafbepalingen indien aan dezen oproep geen gevolg zou worden gegeven. Door te weigeren de loyaliteitsverklaring te tekenen, hadden de studenten reeds eerder hun standpunt t.o.v. den besetter kenbaar gemaakt, zoodat ook nu weer verwacht kon worden, dat zij ook t.a.v. deze nieuwe bepaling hun eene genomen standpunt zouden handhaven. In deze verwachtingen werd het Nederlandsche volk dan ook niet teleurgesteld, het overgrootste gedeelte meldde zich niet, doch dook onder.

Ook Weert had 'n klein groepje studenten, die voor deze melding in aanmerking kwamen. Allerlei omstandigheden n.l.

- 1e. Het afgekondigde standrecht i.v.m. de Mei-staking en de aangekondigde represaille-maatregelen, te nemen t.a.v. de ouders van de studenten, welke zich niet zouden melden.
- 2e. Het groot aantal nog minderjarige onder deze jongens, waardoor zij gedwongen waren overleg te plegen met de ouders, die in de meeste gevallen van 'n andere meening waren.
- 3e. Onvoldoende voorlichting, valsche berichtgeving van meldingen uit andere plaatsen en het ontbreken van contact met de oudere studenten

waren oorzaak, dat helaas bijna alle, daarvoor in aanmerking komende Weerter studenten, aan dien oproep gehoor gaven. Het was 'n zielig troepje, dat wij op 6 Mei 1943 gepakt en gezakt zagen vertrekken. Onder deze jongens bevond zich ook onzen latere illegale werker Gaus Hermans, die al heel gauw had ingezien, welke fout zij hadden gemaakt door zich te melden. Toen hem dan ook einde 1943 de gelegenheid werd geboden met verlof te gaan, is hij niet meer naar Duitschland teruggekeerd en heeft hij zich bij de inmiddels ook in Weert opereerende organisatie der L.O. aangesloten met het vaste voornemen te zorgen, dat alle Weerter studenten ten spoedigste weer uit Duitschland zouden terugkeeren, om zoodoende de toentertijd gemaakte fout weer te kunnen goedmaken.

Hij zocht en zocht, doch het wilde aanvankelijk niet lukken, zijn werk werd nog moeilijker toen op een gegeven moment, door de aanhoudende slechte resultaten aan het Duitse front, alle verloven van buitenlandse arbeiders in Duitschland werden ingetrokken.

Toen nu in februari 1944 de moeder van een der in Duitschland zijnde studenten, n.l. Ad. Meewis, bedlegerig werd, was worden getracht hem lange geheel normale weg naar huis te krijgen. Door doktersattesten, die geweldig opgeschroefd werden, bekrachtigd door de handteekening van de een of andere hooge functionaris van 'n Duitseh onderdeel, lukte het inderdaad deze persoon einde Februari 1944 thuis te krijgen .

Toen Gaus van dit geval hoorde, sag hij hierin 'n manier om ook de anderen terug te laten komen, doch op welke wijze zou dit het best kunnen gebeuren.

Ad.Meewis had n.l. 'n buitengewone "Urlaubschein" ontvangen inden vorm van 'n stempel in z'n pas met 'n daarbij behoorende aparte "Schein".

Indien het mogelijk zou zijn, dit stempel en het bijbehoorende stuk na te maken, dan konden we hiermede 'n onbeperkt aantal menschen laten terugkomen.

Na overleg met de F.C. (Falsificatie Club der L.O.) en eenig leidende figuren uit de L.O. werd dit plan echter verworpen als zijnde niet uitvoerbaar en veel te gevaarlijk voor de personen, die daarmede moesten terugkomen.

Guus wilde het idee echter niet loslaten en bleef zoekende. Na overleg met andere Weertse medewerkers der L.O. werd toen besloten om te trachten dezelfde methode, waarop Ad. Meewis legaal was teruggekomen, nu illegaal te versorgen.

Teneinde de gang van zaken zoo duidelijk mogelijk voor te stellen, zullen wij eerst even aangeven hoe het legaal terugkomen van Ad.Meewis in zijn werk is gegaan.

Eerst werd hem 'n telegram toezonden van den volgende inhoud:

"Moeder ernstig ziek Directe overkomst gewenscht"

Als antwoord hierop ontvingen ze van hem dit bericht:

"Stuurt direct doktersattest bekrachtigd door handteekening officieele plaatselijke Duitse instantie"

Het doktersattest werd verkregen en ook, zij het na eenige bezwaren en moeilijkheden, het stempel van plaatselijke afdelings der N.S.D.A.P., het geheel werd tevens bekrachtigd door de handteekening van een plaatselijk functionaris dier partij.

Dit bewijzestuk werd door 'n grensganger in Duitschland per expresse doorgezonden en vanuit Weert werd tegelijkertijd weer 'n telegram verzonden als volgt:

"Ziekte verergerd Overkomst dringend Doktersattest heden afgezonden"

Ongeveer tien dagen na verzending van dit laatste telegram arriveerde Ad.Meewis te Weert met ongeveer drie weken verlof. Hij is echter nooit weer teruggekeerd, doch na afloop van het verlof ondergedoken. Een keer werd vanuit Duitschland navraag naar hem gedaan, waarop werd geantwoord, dat hij van hieruit op tijd was teruggekeerd en, dat ze er verder ook niets van konden zeggen. Daarna werd verder niets meer vernomen.

Bij zijn terugkeer uit Duitschland had Ad.Meewis de hem toezonden telegrammen alsmede de doktersverklaring nog in zijn bezit. Hij stond ons deze bescheiden gaarne af en vertelde nog 'ne precieze hoe alles in zijn werk was gegaan.

Bealagen met deze kennis en met de bescheiden verzoeken Guus in de Duikraad en trachtte met zijn inmiddels reeds in grote lijnen ontworpen plan ook de andere leden hiervoor te winnen. Dit lukte, het geheel werd nog eens terdege besproken en waar noodig eenigszins gewijzigd, doch over het algemeen zou het zijn verloop hebben als bovenomschreven.

Guus werd belast met de verdere voorbereidingen en zou dan, alvorens tot daadwerkelijke actie over te gaan, eerst nog weer verslag uit brengen in den Duikraad. Hij werkte hard op het plan tot in alle onderdeelen te doen kloppen, daarbij rekening houdende met 'n absolute veiligheid voor de betrokken familie.

Eerst werd 'n aantal blanco brieven met briefhoofd van het St.Jan's Ziekenhuis te Weert gekraakt. Deze blanco brieven gingen, met het officieele stuk van Ad.Meewis, naar de F.C. te Nijmegen om daarop de gewenschte stempel te verkrijgen. Men en ander nam natuurlijk nogal wat tijd in beslag, doch begin Mei kwam Gus dan ook met 'n tot in alle puntjes verzorgd plan in den Duikraad en wel als volgt:

- 1e. De betrokken familie zou lange 'n omweg worden verzocht eenige weken niet meer te correspondeeren met hun zoon in D. en alle correspondentie, die event. in dien tijd mocht komen via die omweg aan ons ter hand te stellen. Als reden werd opgegeven, dat getracht zou worden hun zoon met verlof te doen komen, doch verder mocht er ook niets worden verteld.
- 2e. Om aan het plaatselijk postkantoor geen onnoodig gepraat te krijgen (er werd immers getelegrafeerd, dat een der ouders in levensgevaar verkeerde) en ter beveiliging van de familie, zouden de te verzenden telegrammen en bescheiden door 'n grensganger in Duitschland worden verzonden. Als afzender zou 'n gefingeerde naam worden opgegeven. 'n Vertrouwd persoon, die dit voor ons zou opknappen had Gus inmiddels ook reeds gevonden. Aan dezen persoon was verder ook niets medegedeeld dan strikt noodzakelijk was.
- 3e. De uit D. terug te keeren persoon zou in Roermond of Eindhoven worden opgevangen door leden van onze organisatie of andere vertrouwde personen, die daartoe geregeld zouden moeten posten aan de treinen tegen den tijd, dat hij redelijk verwacht kon worden. Zij zouden hem dan, voorsoover nodig, op de hoogte brengen van de juiste toestand en hem dan, alhoewel hij in het bezit was van een absoluut geldige en goede "Urlaubschein", naar een tevoren klaargemaakt duikadres transporteeren. Dit werd gedaan tensinde praatjes in de woonplaats te voorkomen, immers alle verloven ingetrokken. Alleen bij ernstige ziekte van een der ouders werd verlof toegestaan en bij die betrokken familie was dan immers niemand ziek.
- 4e. Eventueel mee teruggebrachte bescheiden moesten worden ingenomen, opdat alle sporen hiermede konden worden uitgewischt. De verlofpas behield hij echter, daar hij hiermede de eerste weken volkomen veilig was en in geval van nood hiervan nog gebruik kon maken. Eerst na het vervallen zijn moest ook deze aan ons worden afgestaan en zou hij daarvoor in de plaats andere papieren krijgen, waarmede hij betrekkelijk veilig was. Verder zou hij dan in de gewone verzorging worden opgenomen.
- 5e. Zou dit alles naar wensch zijn verlopen, dan zouden de ouders op de hoogte worden gesteld en zou hun de gelegenheid worden geboden 'n bezoek te brengen aan hun zoon. Alles vanselfsprekend onder de striktete geheimhouding. Ook de zoon was ernstig aangespoord in het belang van de veiligheid en voor het verdere verloop, zijn ouders niet op de hoogte te stellen van de manier waarop hij was teruggekomen.

Dit plan zat heel goed in elkaar en kon dan ook de volle goedkeuring wegdragen van alle leden van den Duikraad. Besloten werd het direct in practijk te brengen, waarbij L.Jansen als proefkonijn zou dienen.

De noodige maatregelen werden genomen en ja, 23 Mei 1944 bereikte ons 'n ongeopend telegram van Janssen, waarin hij de bewuste verklaring vroeg.

De verklaring lag reeds klaar en werd dan ook prompt, tegelijkertijd met het tweede telegram, via onzen grensganger afgezonden.

Naarmate de dagen verliepen steeg ook de spanning. De berichten van de uitgesette posten waren nog steeds negatief, tot op 2 of 3 Juni Guus zelf, stralend van trots en blijdschap, ons het bericht bracht, dat de zaak geslaagd was en Janssen behouden en wel was aangekomen.

Als veiligheidsmaatregel en om 'ns te zien of er na nog iets zou gebeuren, werd besloten enkele weken te wachten alvorens met het tweede experiment te beginnen. Wel werd reeds vastgesteld, wie als nummer twee aan de beurt zou komen, dit zou Herm. Matijssen zijn.

(De telegrammen en bescheiden van het geval Janssen zijn nog in bezit van L. Meewis.)

Intusschen werden we echter zwaar getroffen in onze organisatie. Op 21 Juni werd, bij een verraderlijke overval op de Gewestelijke Vergadering in het Pens. St. Louis te Weert, met diverse andere leidende figuren uit de L.O. ook Guus Hermans gearresteerd.

Het geval Mathijssen moest hierdoor nog weer even worden uitgesteld, doch werd toch vrij spoedig daarna weer ter hand genomen door den toenmaligen Distr.leider Frans Nies en L. Meewis (een zijner directe medewerkers). Het heele geval werd op dezelfde manier uitgevoerd als bij Janssen en hoewel alles normaal en naar wensch verliep, kwam Mathijssen niet opdagen. Dagenlang werd er gepost, doch het resultaat was en bleef nihil, zoodat we ten langen laatste genoodsaakt waren het posten op te geven.

Weken, ja zelfs maanden, verstreken zonder nog iets hieromtrent te vernemen. Op succes in dit geval werd al niet meer gerekend, integendeel, voorzover we konden werden reeds de noodige veiligheidsmaatregelen genomen, daar wij hoe langer hoe meer begonnen te vreezen, dat er op de een of andere manier iets was uitgelekt en de zaak nu verder werd onderzocht.

Tot overmaat van ramp werd op 10 Augustus 1944 onzen Distr.leider Frans Nies aan huis gearresteerd en overgebracht naar Maastricht. Wat moesten we doen? Het verzorgen van onze onderduikers kon en mocht niet in den steek gelaten worden, zoodat we ondanks alles besloten op onzen post te blijven. Eenige weken na zijn arrestatie ontvingen we van Frans Nies vanuit de gevangenis 'n briefje, waarin hij ons op de hoogte stelde van hetgeen hem ten laete werd gelegd en waarin hi diverse personen verzocht, onverwijld onder te duiken. Hij schreef ons, dat het hem gelukt was tot nog toe niets los te laten, doch wist niet hoe het verder zou gaan en of hij in staat zou zijn dit vol te houden.

Direct na de arrestatie van Fr. Nies waren we reeds begonnen 'n nieuwe Duikraad te formeeren en waren daarmee zoo goed als klaar toen zijn bericht uit de gevangenis ons bereikte. Aan zijn verzoek kon dan ook direct gevolg worden gegeven. Twee leden van de oude Duikraad n.l. Prof. Maas en L. Meewis zouden echter, zij het dan eigezins op 'n afetand, de zaak verder nog in handen houden, daar de nieuwe leden nog niet voldoende waren ingewerkt.

Voorzijn arrestatie had onzen districtsleider via den toentertijd Hoofdagent van Politie zijnde Heer Geurts aan onzen oud-Burgemeester Kolkman beloofd om, zoodra Mathijssen terug was ook zijn zoon terug te laten komen. Deze zoon was een der weinige Weertse studenten, die zich indertijd niet hadden gemeld en ondergedoken was in België. Hij werd midden Juni 1944 te Brussel bij een razzia op straat gearresteerd en naar 'n gevangenis in Duitschland overgebracht. Na 'n tijdje in de gevangenis te hebben gezeten werd hij later in een fabriek tewerkgesteld. Mede door zijn verblijf in de gevangenis, waardoor het niet mogelijk was hem op de bovenomschreven wijze naar huis te halen en het lange uitblijven van Mathijssen (veiligheids halve was n.l. in den duikraad besloten, de personen een voor een te zullen terughalen) had onzen leider, door zijn eigen arrestatie, deze belofte niet meer kunnen inlossen.

Op Zondag 27 Aug. 1944 vervoegde zich aan het duikadres van L. Meewis genoemden Hoofdagent en vroeg hem te spreken in verband met 'n belangrijke boodschap. Meewis niet meer denkende aan Mathijssen kreeg toen te hooren, dat deze persoon behouden en wel in Weert was aangekomen. (Bij nadere informatie bleek, dat de hem toegezonden valsche bescheiden ter controle naar het Hoofdbureau te Berlijn waren opgezonden en zelfs daar waren goedgekeurd. Een en ander had echter de noodige tijd in beslag genomen. De papieren zijn in Berlijn achtergebleven, zoodat deze ook niet ter beschikking zijn.)

Geurts verzocht Meewis, die volledig op de hoogte was van de belofte van Nies aan Kolkman, om nu alles klaar te maken voor de zoon van den oud-Burgemeester. Deze beloofde hem de zaak nu onverwijld in orde te zullen brengen. Daar bepaald was, dat Meewis den volgenden dag ook voor 'n tijdje uit Weert zou verdwijnen, geraakte hij hierdoor eenigszins in 'n lastig parket. Na overleg met Prof. Maas werd toen besloten om alles op een dag af te werken, opdat Meewis toch in den avond zijn voorgenomen plan ten uitvoer kon brengen.

De twee telegrammen werden nu gecombineerd, de doktersverklaring klaargemaakt en alles bij elkaar afgegeven aan den grensganger, die voor verdere doorzending zou zorgdragen.

Het klaarmaken van telegram en doktersverklaring speelde zich af onder bescherming van de moffen. Het Bissch. Colle te Weert, dat reeds voor het grootste gedeelte door hen in beslag was genomen zou nu geheel worden gevorderd. Prof. Maas had zijn kamer reeds geheel ontruimd en wij zaten daar in 'n groote lege ruimte aan 'n wankel tafeltje met 'n paar idem stoelen. Het ook reeds verdwenen type-

machine, dat enkel voor onze illegale werk werd gebruikt, werd weer opgediept en zoo kwam alles toch weer fijn voor elkaar en was het verder afwachten op de dingen, die gingen gebeuren.

Na alles verzorgd te hebben vertrok Meewis Maandagavond voor eenigen tijd naar Roermond, doch reeds na enkele dagen was hij gedwongen terug te keeren, daar men in Weert zijn diensten noodig had. Achteraf bleek dit ook maar gelukkig te zijn geweest, want weinige dagen later werd Roermond door de moffen vrijwel afgesloten en was het zeer moeilijk daar in of uit te komen, terwijl het nog later voor maanden door de geallieerden werd ingesloten en er door de Duitschers 'n waar schrikbewind werd gevoerd.

Intusschen voltrok zich het drama, waarop wij reeds jaren gewacht hadden. De Duitschers trokken in wanorde terug, zwaar aangevallen door de geallieerden. Alle particulier verkeer, alsmede ook de Nederl. Spoorwegen, kwam stil te liggen. De Tommies konden iederen dag verwacht worden.

Door al dit gedoe waren we tot de conclusie gekomen, dat het voor Kolkman onmogelijk zou zijn nog terug te kunnen komen. Wij rekenden dan ook niet meer op zijn terugkomst en besloten geen posten meer uit te zetten, daar dit ook praktisch onmogelijk was geworden en van geen nut meer was, het spoorverkeer was immers door de aanhoudende aanvallen van de geallieerde vliegtuigen reeds eenige dagen stil komen te liggen.

Het was Zondag 10 September 1944, dus precies 14 dagen nadat Geurts verschenen was met het verzoek de noodige stappen te nemen voor het terughalen van Kolkman. De avond was reeds gevallen en de straten waren eenzaam en verlaten, daar de avondklok in dien tijd was vastgesteld op negen uur.

Op zijn duikadres zat Meewis nog in de schemering aan het raam, toen hij eensklaps werd opgeschrikt door 'n tik op het venster en in het duister blinkende knopen zag van een uniform. Het bleek Hoofdagent Geurts weer te zijn.

"Hij is terug", riep hij toe.

"Wie? Frans." (hiermede onzen gearresteerde distr.leider bedoelende.)

s, in het geheel
meer denkende aan
an, riep terug:

Intusschen was Geurts binnengelaten en vertelde toen in geuren en kleuren, dat Kolkman toch nog was teruggekomen. Hij was ergens in het Noorden over de grens gekomen en was te voet van daaruit naar huis gelopen, alwaar hij eenige uren geleden was gearriveerd.

Weer hadden we succes gehad en was een van onze Weerter studenten teruggekeerd. Door de snelle opmarsch der geallieerden en de daarmee gepaard gaande bevrijding van onze stad op 22 Sept. 1944 was dit dan ook ons laatste experiment geweest. (De bescheiden van Kolkman zij eveneens in het bezit van L.Meewis.)

Het is helaas zeer jammer, dat Guus en Frans, die beiden zoo ontzettend veel hebben gedaan aan dit plan in elkaar te draaien, niet meer hebben mogen deelen in de vreugde over de slagen van de twee laatste gevallen.

Guus is in het concentratiekamp Sachsenhausen Oranienburg omgekomen, terwijl Frans tot op heden nog niet is teruggekeerd en over hem ook verder niets meer werd vernomen.

Tot slot nog 'n humoristische noot:

De briefjes, welke wij gebruikten voor de doktersattesten moesten steeds worden bekrachtigd door de een of andere handtekening van een Duitsch officier.

Voorbeelden van handteekeningen hadden wij voldoende uithet ons, door de F.C., verstrekte boekje, waarin allerhande handteekeningen en stempels voorkwamen, die daar illegaal aanwezig waren en waarover de gewenscht kon worden beschikt. Daar het echter te veel tijd in beslag zou nemen de briefjes telkens naar de F.C. op te zenden voor de benodigde handteekening, was besloten zelf de een of andere handteekening na te maken. De door ons uitgezochte handteekening was van 'n zekere "Küntel". Bij het klaarmaken van een der doktersattesten (naar ik meen datgene, hetwelk ter controle naar Berlijn is gegaan.) schreef Prof. Kaas, die gewoonlijk de moffenhandteekening plaatste, de naam "~~Küntel~~". Keutel. Het stuk is zoo ook vertrokken, zonder dat er eenig nadeel door werd ondervonden.